

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 02 29
COM(2012) 79 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystės

1. IŽANGA

Komisija strategijoje „Europa 2020 m.“¹ pabrėžia, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos yra svarbiausios sudėtinės dalys rengiant Europos Sąjungą būsimiems uždaviniams. Gairėse „BŽŪP artėjant 2020 m.“² nurodoma, kad rengiant Sąjungos žemės ūkį ateičiai inovacijų reikšmė yra labai svarbi. Strategijos „Europa 2020“ biudžete³ numatyta 4,5 mlrd. EUR skirti moksliniams tyrimams ir inovacijoms maisto saugos, bioekonomikos ir tvaraus žemės ūkio srityse.

Šis labai svarbus mokslinių tyrimų ir inovacijų vaidmuo dar labiau išplečiamas ES 2020 m. pavyzdinėje iniciatyvoje „Inovacijų Sąjunga“⁴, kurioje pristatoma Europos inovacijų partnerystės (EIP) iniciatyvų, kaip naujo inovacijų skatinimo būdo, koncepcija. Pradėta įgyvendinti bandomoji Europos inovacijų partnerystė aktyvaus ir sveiko senėjimo srityje. Be to, atliktas parengiamasis darbas siekiant parengti Europos inovacinę partnerystę žaliavų, veiksmingo vandens naudojimo ir žemės ūkio srityse. EIP misija – sujungti mokslą ir praktinį inovacinių metodų taikymą. Taryba pabrėžė, kad Europos inovacijų partnerystės turi būti aiškiai orientuotos, jose turi būtina dalyvauti valstybės narės, o esamos priemonės turi būti veiksmingai suderintos.

Šiame komunikate pristatoma iniciatyvoje „Inovacijų Sąjungos“ nurodyta EIP žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje koncepcija. Ši Europos inovacijų partnerystė grindžiama dokumentų „2020 m. Europa“ ir „BŽŪP artėjant 2020 m.“ strateginėmis gairėmis. Ji pagrįsta konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais, patirtimi, įgyta įgyvendinant bandomąją EIP sveiko ir aktyvaus senėjimo srityje, taip pat EIP strateginio įgyvendinimo plano parengimu, diskusijomis Taryboje ir suinteresuotųjų subjektų nurodytais poreikiais ir išsakytomis mintimis.

2. VISUOMENĖS UŽDAVINIAI

Remiantis Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) duomenimis, iki 2050 m. maisto poreikis pasaulyje išaugs maždaug 70 %. Smarkiai išaugs maisto poreikiui, pasaulyje atitinkamai išaugs pašarų, pluošto, biologinės masės ir biologinės medžiagos poreikis. Dėl to neišvengiamai padidės Sąjungos žemės ūkio sektoriaus, kuris yra vienas iš didžiausių pasaulinių žemės ūkio rinkų tiekėjų, produkcijos poreikis. Sąjungos žemės ūkio produkcija sudaro 18 % pasaulio maisto eksporto (76 mlrd. EUR). Pagal produkcijos vertę Sąjungos žemės ūkio sektoriaus produkcija sudaro daugiau kaip 40 % viso OECD pagaminamo maisto vertės. Žinoma, atskirų valstybių narių ir regionų įnašas į Sąjungos maisto produktų gamybą yra nevienodas dėl didelių žemės ūkio sektoriaus ekonominio ir technologinio išsivystymo skirtumų.

Paskutiniais dešimtmečiais žemės ūkio sektoriaus našumas smarkiai išaugo; tačiau paskutiniais metais išsivysčiusiose šalyse ši tendencija lėtėjo. Tokį našumo augimą iš dalies pavyko pasiekti išnaudojant gamtos išteklius ir aplinką. 45 % Europos dirvožemio plotų turi kokybės problemų, kurios pasireiškia mažu organinių medžiagų kiekiu, o beveik ketvirtadalis

¹ COM(2010) 2020.

² COM(2010) 672.

³ COM(2011) 500.

⁴ COM(2010) 546.

viso ploto pažeistas vidutinės arba didelės erozijos. Vertingos ekosistemos, įskaitant naudingas ekosistemos funkcijas, pažeistos arba nunyko. Per paskutinius 20 metų žemės ūkio paskirties plotuose besiveisiančių paukščių populiacija sumažėjo 20–25 %, pievų drugelių populiacija – 70 %, o apdulkintojų, pavyzdžiui, bičių populiacijai iškilo didelis išnykimo pavojus. Apie 40 % žemės ūkio paskirties plotų iškilęs nitratų taršos pavojus, dėl to kyla grėsmė vandens ištekliais. Be to, žemės ūkio sektoriuje išmetama 9 % visų Sąjungoje išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose padaryta didžiausia pažanga siekiant gamybą suderinti su poreikiu tvariai naudoti gamtos išteklius ir saugoti gamtą. Tačiau šie teigiami pokyčiai gali sumažėti dėl tikėtino žemės ūkio produkcijos padidėjimo augant pasaulinei paklausai. Jei gamybos mastai bus didinami taikant dabartinius metodus, bus toliau daroma žala gamtos ištekliais ir aplinkai.

Šie reiškiniai būdingi ne tik tiems Sąjungos žemės ūkio regionams, kuriuose technologijos pažanga yra didžiausia. Europa turi didžiulį potencialą ir tose vietovėse, kurioms būdingi nedideli tradiciniai ūkiai. Tačiau tiems ūkiams vystantis įprastu būdu būtų padaryta didelė žala esamoms dažnai turtingoms buveinėms ir biologinei įvairovei, taip pat dirvožemio funkcionalumui ir vandens ištekliais.

Kad maisto, pašarų, biologinės masės ir biologinės medžiagos gamyba būtų konkurencinga ir tvari, būtina pasirinkti kitokį augimo kelią. Tuo tikslu tiekimo efektyvumo turi būti siekiama, be kita ko, mažinant nuostolius po derliaus nuėmimo. Taip pat būtina užtikrinti prisitaikymą prie klimato kaitos, išmintingą biologinės įvairovės naudojimą, ekosistemų ir jų funkcijų atkūrimą; turi būti atsižvelgiama į kiekvienos teritorijos ypatumus ir genetinės įvairovės teikiamas galimybes, kad mūsų turtingą genetinį pagrindą galėtume suderinti su įvairiais (seniai taikomais ir naujais) žemės ūkio metodais ir užtikrinti, kad mūsų riboti ištekliai būtų geriau paskirstomi ir panaudojami. Maisto grandinės yra įvairios, jų ypatybės būtina suderinti. „Ilgosiose“ tiekimo grandinėse vykdomas konservavimas ir saugojimas, o trumposiose didžiausias dėmesys skiriamas maisto tiekimui vietoje ir visų pirma kokybei. Kad gaminamas maistas būtų saugus bei aukštos kokybės ir kad jo gamyba būtų vykdoma tvariai, viso šio proceso svarbiausia dalimi turi būti vartotojai.

Produkcijos apimtys turi būti didinamos kartu didinant pirminių gamintojų ekonominį gyvybiškumą – paskutiniu dešimtmečiu jų pridėtinės vertės dalis maisto grandinėje mažėjo. Jei ūkių pelningumas nedidės, pasiekti ekologinį tvarumą bus dar sunkiau.

Padidinti žemės ūkio gamybos apimtį ir pasiekti, kad ji būtų tvari bus galima tik jei visais lygmenimis mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje bus dedama daug pastangų. Mokslininkai ir suinteresuotieji subjektai ne kartą pabrėžė, kad tarp mokslinių tyrimų rezultatų teikimo ir inovacijų metodų taikymo ūkininkavimo praktikoje yra susidariusi spraga. Nauji metodai diegiami per lėtai, o mokslininkai nėra išsamiai informuojami apie praktinio ūkininkavimo poreikius. Todėl svarbios inovacijos nėra diegiamos reikalingu mastu, o susijusioms mokslinėms sritims ne visada skiriamas toks dėmesys, kokio reikėtų.

Siekiant padidinti žemės ūkio sektoriaus našumą ir konkurencingumą, visų pirma būtina veiksmingiau naudoti išteklius: gamyboje turi būti naudojama mažiau vandens, energijos, trąšų (visų pirma fosforo ir azoto), ir pesticidų. Tam taip pat reikia dažniau naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir mažinti atliekų, kaip nurodyta Tausaus išteklių

naudojimo Europoje veiksmų plano⁵ gairėse. Siekiant tvarumo, būtina sumažinti taršą, saugoti vandens kokybę, dirvožemio funkcionalumą, biologinę įvairovę ir ekosistemų funkcijas, taip pat mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Sprendimai turi būti priimami aukštesniu nei atskiro ūkio lygmeniu ir turi apimti platesnį geografinį kontekstą, įskaitant miškų ūkį ir gamtos draustinius. Atitinkamos technologijos, IRT ir palydovinė navigacijos pagalba, taip pat naujos valdymo priemonės suteikia didelį vystymosi potencialą. Mokymas ir lavinimas yra svarbiausi siekiant suteikti reikalingus įgūdžius. Kad būtų galima sustiprinti ūkininko poziciją tiekimo grandinėje, reikalingi inovaciniai metodai, kuriais būtų didinamas skaidrumas, informuotumas, sugebėjimas valdyti ir sukurti naujus kokybiškus produktus.

Užtikrinant tvarią gamybą sąnaudų panaudojimo ir produkcijos gamybos etapuose turi būti pažangiai naudojama ir perdirbama biologinė masė ir taikomas biologinis perdirbimas; taip pat reikia sumažinti nuostolius po derliaus nuėmimo. Šis uždavinys taikytinas visai tiekimo sistemai nuo pirminės gamybos iki vartotojo. Keisdami vartojimo įpročius vartotojai gali sumažinti pirminei gamybai daromą spaudimą. Mokymas ir lavinimas suteikia puikių galimybių pagerinti mitybą bei sveiką gyvenseną ir užtikrinti, kad maisto būtų išmetama mažiau. Tvarumo kriterijai, kaip atraminiai tiekimo grandinės svertai, padėtų padidinti skaidrumą, pasitikėjimą ir žinias.

3. KONKURENCINGO IR TVARAUS SĄJUNGOS ŽEMĖS ŪKIO SKATINIMAS

Europos inovacijų partnerystės iniciatyvomis siekiama skatinti konkurencingą bei tvarų žemės ūkį ir miškų ūkį, kuriuose geresnių rezultatų pasiekama mažesnėmis sąnaudomis ir kuriuose veikla vykdoma darnoje su aplinka. Pasinaudojant EIP bus sukurtas konkurencingas pirminis sektorius, kuris leis užtikrinti bendrą apsirūpinimą maistu, produktų ir gamybos įvairovę, ilgalaikį įvairių maistinių ir nemaistinių žaliavų tiekimą, taip pat geresnį pridėtinės vertės paskirstymą maisto grandinėje.

Siekiant užtikrinti, kad žemės ūkio sektoriaus produktyvumas ir produkcijos didėjimas būtų tvarus, gamtos ištekliai turi būti tinkamai valdomi laikantis gamtos apsaugos reikalavimų. Žemės valdos bus labai svarbus elementas, nes tai terpė, kurioje bus stebima, ar sėkmingai pereinama prie tvaresnių gamybos būdų. Žemės valdos yra pagrindinis žemės ūkio gamybos ištekliai. Žemės valdų naudojimas yra įvairiais būdais susijęs su vandens kokybe ir kiekybe, biologine įvairove ir ekosistemos funkcijomis.

Dėl klimato kaitos dirvožemis tampa labai pažeidžiamu ištekliumi. Dirvožemio funkcijos, įskaitant dirvožemio stabilumą, dirvožemio vandens ciklą, maistingųjų medžiagų išlaikymo gebą ir dirvožemio biologinį integralumą, yra svarbiausi žemės valdų produktyvumo rodikliai. Dėl anglies dioksido absorbento funkcijos dirvožemis labai svarbus švelninant klimato kaitos poveikį. Jei žemės valdos valdomos tinkamai, galima išvengti dirvožemio prastėjimo ir erozijos, stabilizuoti dirvožemio funkcijas, sušvelninti klimato kaitos poveikį ir prisitaikyti prie jos.

Atsižvelgiant į šiuos tikslus, Europos inovacijų partnerystės iniciatyvoms buvo iškelti du pagrindiniai tikslai:

⁵ COM(2011) 571 galutinis.

- Europos inovacijų partnerystės iniciatyvomis, kurios yra žemės ūkio sektoriaus **produktyvumo ir veiksmingumo** rodiklis, siekiama iki 2020 m.⁶ sustabdyti pastaruoju metu užfiksuotą našumo mažėjimą.
- Europos inovacijų partnerystės iniciatyvomis, kurios yra **tvaraus žemės ūkio** rodiklis, siekiama iki 2020 m. užtikrinti tinkamo lygmens **dirvožemio funkcionalumą**⁷. Dirvožemio funkcionalumas apima dirvožemio gamybinį pajėgumą ir jo pagrindinį vaidmenį švelninant klimato kaitos poveikį ir prisitaikymą prie jos, taip pat ekologinės sistemos pastovumą.

Šie pagrindiniai tikslai yra susiję su pirmine gamyba, tačiau įgyvendinant EIP bus atsižvelgiama į įvairias sąveikos formas visoje tiekimo grandinėje iki pat vartotojo. Specifiniai Europos inovacijų partnerystės tikslai bus nustatyti ją konkrečiai įgyvendinant – juose turės atsispindėti politikos, kuria pagrįsta partnerystė, strateginės gairės.

EIP veiklos tikslai apima sėkmingą pažangiausių mokslinių tyrimų ir technologijų veiklos sąsajų su suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant ūkininkus, įmones, pramonę, konsultacines tarnybas ir NVO, užtikrinimą. Tai turėtų padėti greičiau užtikrinti, kad mokslinių tyrimų rezultatai taptų faktinėmis inovacijomis, ir jas įgyvendinti praktikoje, sistemingai teikti grįžamojo pobūdžio praktinę informaciją mokslininkams apie reikalingus mokslinius tyrimus, geriau keistis žiniomis ir supratimu apie poreikį bendrai investuoti į tvarias inovacijas.

Įgyvendinant Europos inovacijų partnerystės iniciatyvas, sąveikos siekiama skatinant įvairių politikos sričių, sektorių, iniciatyvų ir projektų dalyvių mainus – tai padeda užtikrinti, kad esamos politikos priemonės būtų veiksmingesnės, ir papildyti jas, jei reikia, naujais veiksmiais.

4. NAUDA IR GALIMYBĖS

Iš viso žemės ūkio ir maisto sektoriuose dirba 17 mln. žmonių (7,6 % viso užimtumo); juose sukurama 3,5 % visos ES-27 bendrosios pridėtinės vertės. Europos inovacijų partnerystės iniciatyvomis bus sustiprinta Sąjungos žemės ūkio, kaip konkurencingo ir veiksmingai išteklius naudojančio sektoriaus, pozicija ir prisidedama prie tvaresnių miškų ūkio ir žemės naudojimo metodų kūrimo. Į Europos partnerystės programas turi būti įtraukti ekologiškas technologijas pirminiams gamintojams teikiantys pirminiai ir antriniai sektoriai, nes jiems tai taip pat bus naudinga.

Kad ūkininkai galėtų visapusiškai pasinaudoti savo galimybėmis, turi būti sustiprintas jų vaidmuo tiekimo grandinėje. Vartotojų poreikiai pakito: jie reikalauja saugaus, sveiko ir aukštos kokybės maisto ir todėl vietos rinkos tampa vis svarbesnės. Maisto, pašarų, pluošto, biologinės medžiagos ir biologinės energijos rinka nuolat auga ir tai suteikia postūmį ekonominiam vystymuisi ir užimtumui, ir suteikia galimybių socialinėms inovacijoms. Europos genetinės įvairovės panaudojimas suteikia plačių plėtros galimybių. Todėl pirminės produkcijos gamintojams atsiveria produktų ir rinkos naujų galimybių, o įgyvendinant

⁶ Išmatuotas kaip bendro gamybos veiksmų produktyvumo (BGVP) padidėjimas.

⁷ Priemonės apima: dirvos organinės medžiagos praradimo sustabdymą; atitinkamus ūkininkavimo metodus, taikomus į eroziją linkusioje žemės ūkio paskirties žemėje.

Europos inovacijų partnerystės iniciatyvas bus galima padėti jiems pasinaudoti tomis galimybėmis.

Jei nebus varomosios inovacijų jėgos (tokios yra EIP), Sąjungos žemės ūkiui bus sunku padidinti gamybos apimtis ir kartu išvengti tolesnio gamybos pajėgumų mažėjimo ir gamtos išteklių, visų pirma dirvožemio, vandens ir ekosistemos funkcijų, blogėjimo. Tyrimė „Ekosistemų ir biologinės įvairovės ekonomika“ teigiama, kad žemės sistemų biologinės įvairovės išsaugojimo vertė sudarys 7 % numatomo 2050 m. BVP. Kaip pavyzdys tyrime nurodytas vabzdžių atliekamas apdulkinimas, kurio metinė vertė yra 15 mlrd. EUR. Be to, Europos inovacinės partnerystės iniciatyvomis bus siekiama užtikrinti anglies dioksido sekvestraciją, sušvelninti išmetamų ŠESD poveikį ir sumažinti energijos poreikį. Geresnės mitybos žinios sudarys sąlygas keisti vartotojų elgesį ir pasiekti didesnės naudingos produktų įvairovės ir kokybės.

5. POTENCIALO SUTELKIMAS

Valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai ne kartą išreiškė didelį susidomėjimą inovacijų žemės ūkyje skatinimu visoje Sąjungoje. 2008 m. birželio 20 d. Europos Taryba pareiškė, kad reikia toliau diegti žemės ūkio gamybos inovacijas, vykdyti mokslinius tyrimus ir užtikrinti technologinę plėtrą, visų pirma siekiant gerinti energijos vartojimo efektyvumą šiame sektoriuje, didinti našumo augimą bei gebėjimą prisitaikyti prie klimato kaitos. Panašias išvadas padarė ūkininkų organizacijos ir Žemės ūkio rūmai, o Kanuose priimtoje Didžiojo dvidešimtuko (G20) deklaracijoje pabrėžiamas pirmapradis poreikis investuoti į tyrimus ir inovacijas žemės ūkio sektoriuje.

Europos inovacijų partnerystės žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje koncepciją ir turinį aptarė įvairūs suinteresuotieji subjektai. Jie pabrėžė Europos inovacijų partnerystės žemės ūkio srityje poreikį ir atkreipė dėmesį į poreikį panaikinti tarp ūkininkavimo praktikos ir mokslo susidariusią spragą – ją būtų galima pašalinti kuriant pažangiuosius tinklus.

Įgyvendinant Europos inovacijų partnerystę, įvairiuose instituciniuose ir geografiniuose lygmenyse veikiantys partneriai iš įvairių sektorių bus skatinami bendradarbiauti ir pasinaudoti didelėmis sąveikos galimybėmis. Didelis dėmesys bus skiriamas tam, kad būtų pasinaudojama galimybėmis, kurias teikia įvairių sričių politika, visų pirma bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP), Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų politika, sanglaudos politika, aplinkos apsaugos ir klimato kaitos politika, vartotojų ir sveikatos politika, švietimo ir mokymo politika, pramonės politika ir informavimo politika. Bus užtikrintas glaudus bendradarbiavimas ir įgytų žinių mainai pagal kitas Europos inovacijų partnerystės iniciatyvas, įskaitant EIP žaliavų srityje ir EIP „Efektyviai vandens išteklius naudojanti Europa“. Pastaroji yra susieta su žemės ūkio srityje vykdoma EIP, nes ji apims vandens infrastruktūrą ir vandens paskirstymą kaimo vietovėse, o remiantis žemės ūkio srityje vykdoma EIP bus sprendžiami vandens išteklių valdymo ir taršos klausimai ūkių lygmeniu.

6. INOVACIJŲ ĮDIEGIMAS ŽEMĖS ŪKIO VEIKLOJE

EIP apims daugelį etapų: nuo esminio mokslinio tyrimo proceso ir mokslinių tyrimų rezultatų sklaidos iki produktų ir metodų kūrimo ir jų integravimo į gamybos procesą. Bus svarbūs sertifikavimo procesai, kuriais patvirtinama padidėjusi mokslinių tyrimų produktų vertė.

Kad inovacijos būtų taikomos žemės ūkyje, įgyvendinant Europos inovacijos partnerystės iniciatyvas konkretūs inovaciniai veiksmai bus finansuojami pasinaudojant įvairiapuse dabartinė politika, visų pirma BŽŪP kaimo plėtros politika ir Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų politika. Kaimo plėtros programos paprastai įgyvendinamos programose numatytuose regionuose, dažniausiai vietos, regioniniu arba nacionaliniu lygmeniu, o inovaciniai veiksmai tarpregioniniu, tarpvalstybiniu arba Sąjungos lygmeniu turi būti bendrai finansuojami iš Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos lėšų. Turi būti ieškoma sąveikos su sanglaudos politikos suteikiamomis galimybėmis, visų pirma pasinaudojant regioninių inovacijų strategijomis ir tarpvalstybinėmis ir tarpregioninėmis bendradarbiavimo programomis.

Europos inovacijų partnerystės pridėtinė vertė visų pirma susijusi su tuo, kad ją įgyvendinant suteikiama galimybė esamą politiką nukreipti į inovacijas, taip pat su tuo, kad EIP yra dinamiška platforma, vienijanti ūkininkus, suinteresuotuosius subjektus ir mokslininkus. EIP įgyvendins veiklos grupės, kurios bus pagrindiniai veiklą vykdančys subjektai; į tas grupes bus įtraukti ūkininkai, mokslininkai, konsultantai, NVO ir (arba) įmonės. Veiklos grupės bursis pagal teminius interesus ir vykdys projektus, kuriais bus siekiama patikrinti ir taikyti inovacinius metodus, procesus, produktus, paslaugas ir technologijas. Tarpvalstybiniu arba Sąjungos lygmeniu veiklos grupės veiks visų pirma vykdydamos grupių iniciatyvas ir bandomuosius bei parodomuosius projektus. Konkretūs veiksmai bus pagrįsti žiniomis, kurios bus teikiamos pasinaudojant ES mokslinių tyrimų ir inovacijų struktūra.

EIP tinklas bus sukurtas pasinaudojant kaimo plėtros tinklu. Tinklo atstovai skatins veiklą Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu. Jie skatins kurti veiklos grupes ir informuos apie galimybes, kurių suteikia įvairi Sąjungos politika. Veiklos grupės turi atsiskaityti tinklo atstovams apie vykdomus projektus. Taigi, tinklo atstovai kaip tarpininkai gerins bendravimą mokslo ir praktikos klausimais. Jie padės keistis patirtimi, įskaitant nesėkmių, įgytos patirties ir gerosios patirties aptarimą. Be to, jie numatys sistemingo grįžamojo ryšio mechanizmą, siekiant į mokslinių tyrimų darbotvarkę įtraukti praktikoje nustatytus poreikius.

EIP įgyvendinimo sėkmė priklausys nuo to, kaip bus teikiamos ir perduodamos susijusios įvairių disciplinų, priskiriamų Europos mokslinių tyrimų bendrijai, žinios. Tikimasi, kad, aptariant ir kuriant nuoseklias temines gaires, bus užtikrintas svarus bendrų programų rengimo iniciatyvų, Žemės ūkio mokslinių tyrimų nuolatinio komiteto (SCAR), ER-NET⁸ tinklų ir Europos technologijų platformų indėlis. Šios iniciatyvos bus aptariamose galimų inovacinių veiksmų aptarimuose ir diskusijose apie įgytą patirtį. Iniciatyvos gali paskatinti steigti veiklos grupes siekiant platesnės inovacinių veiksmų sklaidos. EIP tinklo atstovai padės geriau susieti tas iniciatyvas. Susijusi stebėseną ir vertinimas padės užtikrinti išmintingą įgyvendinimą.

7. VALDYMO STRUKTŪRA

Aukšto lygmens valdančioji taryba, kurios narių skaičius ribotas ir kurią sudaro asmeniškai skiriami valstybių narių ir suinteresuotųjų tiekėjų ir pirkėjų atstovai, teiks strategines konsultacijas ir rekomendacijas pagal strateginio įgyvendinimo planą, kuriame bus nustatytos prioritetinės EIP tikslų įgyvendinimo veiksmų sritys ir rekomendacijos.

⁸ ERA-NET programomis remiamas bendradarbiavimas ir mokslinių tyrimų veiklos koordinavimas nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu

Valdančioji taryba, atsižvelgdama į patirtį, įgytą įgyvendinant bandomąją Europos inovacijų partnerystę aktyvaus ir sveiko senėjimo srityje, kartu su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais vykdys konkrečius veiksmus ir stebės žemės ūkio srityje vykdomą EIP. Tinklo atstovų įsteigtos tikslinės grupės ir organizuojami teminiai seminarai taip pat padės siekti šių tikslų.

EIP bus grindžiama galiojančia Sąjungos politika. Veiksmų finansavimas, įgyvendinimas ir eiliškumo nustatymas bus pagrįsti atitinkamais tų politikos sričių mechanizmais. Pagal kaimo plėtros politiką valstybės narės, atsižvelgdamos į strategijos „2020 m. Europa“ tikslus, turės nustatyti kiekybinius orientyrus (tai taikoma ir inovacijoms). Įgyvendinant ES mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką, bus remiami projektai, kaip numatyta programos „Horizontas 2020“ strateginėse gairėse ir sprendimų priėmimo mechanizmuose. EIP tinklo atstovai, siekdami informuoti ir palaikyti ryšį su valstybėmis narėmis ir kaimo plėtros politikos valdymo institucijomis, įskaitant Kaimo plėtros komitetą ir priežiūros komitetus, naudosis esamais mechanizmais.

8. INOVACINIŲ VEIKSMŲ VYKDYMO SRITYS

Atsižvelgiant į patirtį, įgytą įgyvendinant bandomąją EIP, EIP turinys ir siektini prioritetai turi būti nustatomi atvirose diskusijose – šiame procese turi būti atsižvelgiama į poreikį surasti kuo įvairesnius sprendimus. Siekiant perkelti naujas technologijas, metodus ir procesus į ūkininkavimo praktiką ir sukurti erdvę, kurioje būtų aptariami praktiniai klausimai ir teikiamos rekomendacijos, būtina taikyti metodą „iš apačios į viršų“ ir kartu kurti veiksmingai veikiančią tinklą. Atsižvelgiant į OECD⁹ išvadas, EIP inovacijų modelis nebus taikomas. Be to, atsižvelgiama į tai, kad inovacijos gali būti technologinės, ne technologinės arba socialinės; pagrįstos naujais arba tradiciniais metodais.

Atsižvelgiant į suinteresuotųjų subjektų ir tyrėjų indėlį ir pasikeitimą nuomonėmis, buvo atrinktos kelios orientacinės mokslinių tyrimų ir inovacijų prioritetų sritys. Toliau nurodytas sąrašas neturi daryti poveikio vykdomų inovacinių veiksmų turiniui. Įgyvendinant EIP, sąrašas gali būti papildomas.

- **Žemės ūkio sektoriaus produktyvumo ir gamybos apimčių didinimas, veiksmingesnis išteklių panaudojimas**

Šios inovacinių veiksmų srities tikslas – padidinti žemės ūkio sektoriaus gamybos apimtį ir kartu užtikrinti, kad ištekliai bus naudojami veiksmingai ir tvariai. Taikant mažų sąnaudų gamybos sistemas siekiama tvariai naudoti maistingąsias medžiagas (įskaitant fosforą ir azotą) ir pesticidus, optimaliai naudoti energiją, vandenį ir genetinius išteklius ir sumažinti priklausomybę nuo išorės sąnaudų. Reikalinga pažanga siekiant integruotai kontroliuoti kenkėjus ir vykdyti biologinę augalų ligų ir kenkėjų kontrolę, būtina geriau naudoti augalų apsaugos produktus, sumažinti auginant gyvulius ir dirbant dirvožemį išskiriamą ŠESD kiekį. Suradus sprendimus, kaip perdirbti atliekas ir sumažinti nuostolius po derliaus nuėmimo, sumažėtų gamtos ištekliams daromas spaudimas. Turėtų būti ištirtos ekologiškų technologijų, pavyzdžiui, IRT, tiksliojo ūkininkavimo ir kenkėjų įspėjimo sistemų taikymo galimybės.

⁹ OECD ir Eurostatas (2005 m.) Oslo vadovas: Technologinių naujovių duomenų surinkimo ir interpretavimo gairės, Paryžius.

- **Inovacijos, kuriomis remiama bioekonomiką**

Inovaciniai sprendimai turėtų būti pritaikyti visai tiekimo grandinei ir vis svarbesnei bioekonomikai. Turėtų būti ieškoma, kaip panaudoti ir perdirbti biologinę masę, išmintingai panaudoti pasėlių, miškų ir maisto atliekų biologinę medžiagą, nustatyti ir reguliuoti jos pakopinį potencialą nemažinant dirvožemio organinės medžiagos. Be to, būtų galima apsvarstyti galimybę pirminę baltymų produkciją pakeisti jūros dumbliais arba biologiniu fermentu. Galėtų būti tiriamos gyvulių ir augalų veisimo galimybės produktyvumo padidinimo, taršos sumažinimo ir (arba) didesnio atsparumo ligoms tikslais, taip pat siekiant aukštesnės galutinių produktų kokybės (t. y. didesnės maistingumo vertės).

- **Biologinė įvairovė, ekosistemų funkcijos ir dirvožemio funkcionalumas**

Inovacijos, padedančios tvariau valdyti ūkius ir vykdyti miškininkystės veiklą, taip pat padeda gerinti ekosistemų funkcijas ir dirvožemio funkcionalumą. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas integruotoms žemės ūkio ir ekologinėms sistemoms, įskaitant dirvožemio biologinės įvairovės, anglies dioksido sekvestracijos, vandens sulaikymo, ekosistemos stabilumo ir atsparumo ir apdulkinimo funkcijų pagerinimą. Siūlomuose sprendimuose dėmesys turėtų būti sutelkiamas į geresnę žemėtvarką (įskaitant negilų žemės dirbimą ir „žaliosios“ infrastruktūros palaikymą), integruotą erdvinį planavimą ir naujas bendras žemės ūkio ir miškininkystės sistemas, taip pat į gamtos ekosistemų išsaugojimo metodus. Kitos galimos sritys: geresnis genetinių išteklių panaudojimas, mažų sąnaudų ir (arba) ekologinio ūkininkavimo sistemos, žemės ūkyje naudojamos genetinės įvairovės didinimas, užteršto dirvožemio biologinis atkūrimas ir inovacinės prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos.

- **Integruotoje tiekimo grandinėje naudojami inovaciniai produktai ir paslaugos**

Tikslas – sukurti ir įdiegti inovacinius produktus, įrenginius bei paslaugas ir sukurti skaidrią ir tvariai veikiančią tiekimo grandinę. Didžiausias dėmesys būtų skiriamas geresnėms informacijos sistemoms ir rizikos valdymo priemonėms, atspindinčioms produktų ir gamybos procesų savybes, kaip antai gairių nustatymas, tvarumo standartai, informacijos rinkimas ir gyvavimo ciklo analizė (daugiausiai dėmesio skiriant atliekų tvarkymui), ir sertifikavimo sistemoms. Sprendimai galėtų apimti naujus valdymo metodus ūkininkams, ūkininkų vaidmens sustiprinimą tiekimo grandinėse, pavyzdžiui, pasinaudojant gamintojų grupėmis arba trumposiomis maisto grandinėmis. Taikant naujas diagnostines priemones, būtų galima nustatyti ūkių poveikį aplinkai ir visuomenei. Sprendimai būtų susiję su galimybe panaudoti visą mūsų genetinio pagrindo įvairovę, užtikrinti naujas tvaresnes galimybes ir kurti naujas institucijas (pavyzdžiui, anglies dioksido rinkų). Turėtų būti sukurtos veiksmingos stebėsenos sistemos siekiant nustatyti likutines medžiagas (pavyzdžiui, pesticidus) maisto produktuose.

- **Maisto kokybė, maisto sauga ir sveika gyvensena**

Informacija pagrįstas vartotojo pasirinkimas turi daryti reikšmingą poveikį visai tiekimo grandinei. Galimos veiksmų sritys: maisto kokybė ir maisto sauga, pavyzdžiui, naujų maisto kokybės schemų ir gyvulių sveikatos priežiūros schemų kūrimas. Galėtų būti nagrinėjamos galimybės, kurias gali suteikti biologiniai tyrinėjimai ir medicininė floros, kaip žaliavų išteklių, panaudojimas. Kitos sritys

galėtų būti natūralias sąlygas atitinkanti gyvūnų ir augalų priežiūra ir nauji maisto biologinių savybių tyrimo būdai. Vartojimo įpročių keitimo priemonės ir atitinkamai švietimo, informavimo ir mokymo priemonės galėtų padėti pagerinti visuomenės sveikatą, šiuos veiksmus derinant su sveikų ingredientų naudojimu maisto produktuose (pavyzdžiui, pieną arba aliejų būtų galima praturtinti omega-3 riebalų rūgštimis), maistingumo didinimu ar gyvūnų veisimo teikiamomis galimybėmis. Vartotojo vaidmuo siekiant sumažinti nuostolį po derliaus nuėmimo galėtų būti keičiamas siūlant pažangiasias pakavimo sistemas, taip pat vartotojus atitinkamai lavinant ir informuojant.

9. TOLESNI VEIKSMAI

Atsižvelgiant į tai, kad vystymosi modeliai būtų grindžiami tvaria žemės ūkio sektoriaus plėtra, šių veiksmų būtina imtis kuo greičiau. Komunikatu siekiama paskatinti diskusijas su valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu ir suinteresuotaisiais subjektais dėl žemės ūkio srityje vykdomos EIP strateginių tikslų ir pobūdžio.

Atsižvelgiant į Europos Parlamento ir Tarybos požiūrį dėl šio komunikato, bus parengtas strateginis įgyvendinimo planas. Kuriant tinklą parengiamajame etape bus pasinaudota pagal Kaimo plėtros politiką teikiama technine pagalba. EIP tinklą būtina sukurti laiku, kad EIP dalyviai ir suinteresuotieji subjektai galėtų iš pat pradžių gauti informaciją apie inovacinių veiksmų galimybes. Taip bus užtikrinta, kad prioritetais būtų lengviau pagrįsti konkrečius vietoje įgyvendinamus inovacinius veiksmus.